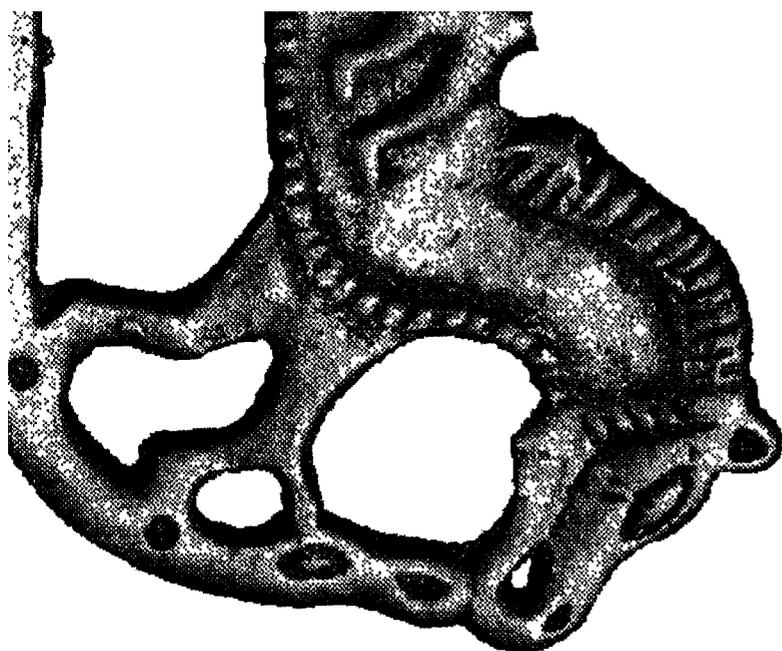
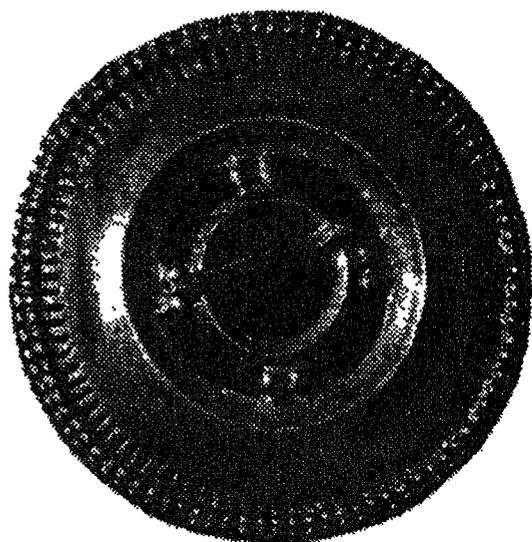

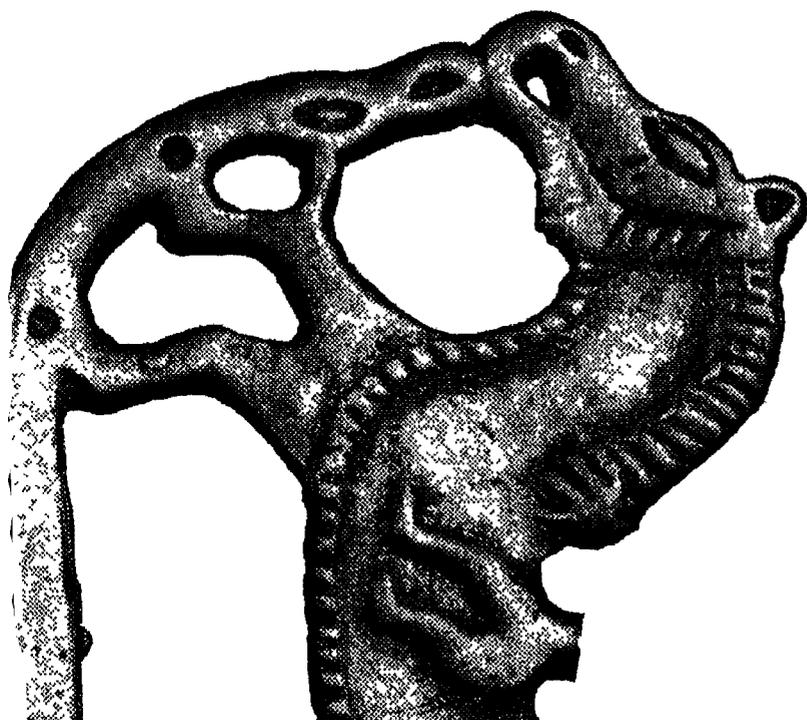
**AZ UDMURT
KÖZTÁRSASÁG
NAPJAI**

**TUDOMÁNYOS
KEREKASZAL
AZ UDMURT
IRODALOMRÓL**

TÉZISEK

**OROSZ
KULTURÁLIS
KÖZPONT
1996. FEBRUÁR 29.**

АЛЕКСАНДР ШКЛЯЕВ

Шкляев А. Г. - зав. кафедрой удмуртской литературы, литератур народов России и журналистики Удмуртского государственного университета; доцент; член Союза писателей России, член Союза журналистов России, заслуженный деятель науки Удмуртской Республики.

УДМУРТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА И КРИТИКА: ДИАЛЕКТИКА ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Само зарождение удмуртской литературы является результатом развития критической мысли в России. Понадобились века, чтобы в общественном сознании утвердились идеи о необходимости и возможности переводить на "иностраные" языки тексты священного писания, о праве каждого народа, несмотря на его численность, иметь свою собственную песню, о самоценности языка и устного творчества на нем.

По мере становления и формирования национальная литература сама дифференцируется на роды и жанры и порождает критику как форму своего самосознания. Поскольку критика напрямую апеллирует к общественному мнению, выступает от его имени, опирается на достижения теории литературы и эстетики, она начинает предъявлять свой счет, а иногда и диктовать свои условия всему литературному процессу и самому писателю. Возникает писательская критика и критическая проза. Полемика К. Герда со своими оппонентами, особенно его стихотворение "Настенет день" и пародия на него А. Багая "Настал день", концентрирует в себе основную проблематику литературно-критических споров начального этапа развития удмуртской критики. Профессиональную критику с ее требованиями подчинить литературу решению текущих социальных и даже хозяйственных проблем корректировала писательская критика, призывающая учитывать закономерности развития и специфику литературы как искусства. В противовес критике, вульгаризирующей свою природу, К. Герд выдвигает свою концепцию "критики-доктора", со знанием дела лечащей литературу от недугов.

Литература социалистического реализма 30 - 50-х годов - наиболее яркий и очевидный пример непосредственного влияния критики: она содержит всю совокупность клише, которые предписывала ей теория.

Творчество Г. Красильникова и Ф. Васильева, наоборот, было вызовом уходящему времени. Поддержанное молодой генерацией удмуртских критиков, в том числе и зарубежными критиками-исследователями (Петер Домокош, Жан-Люк Моро), оно заставило критику пересмотреть свой аналитический арсенал и свои отношения с писателем.

Литература и критика находятся в вечном диалоге, приобретающем то форму мирной беседы, то бурной дискуссии, то скрытой полемики.

ОСНОВНЫЕ ПУБЛИКАЦИИ

1. На подступах к реализму. Удмуртская литература, литературное движение и критика в 1917 - 1934 гг. - Ижевск: Удмуртия. 1979.
2. Араны егит муртъёс лыктозы (А жать подоспеют другие). Критика. - Ижевск: Устинов: Удмуртия. 1986.
3. Времена литературы - времена жизни. - Ижевск: Удмуртия. 1992.
4. Чашьем нимъёс (Пораженные молнией) - Ижевск: Удмуртия. 1995.
5. Об "Истории удмуртской литературы" Петера Домокоша // Петер Домокош. История удмуртской литературы. Пер. с венг. Ю. Васовчик. Науч. ред. А. Г. Шкляев. - Ижевск: Удмуртия. 1993.
6. Панорама финно-угорских литератур. О книге Петера Домокоша "Формирование литератур малых уральских народов" // Вестник Удмуртского университета. 1994. № 7.

ALEKSZANDR SKLJAJEV

Alekszandr Skljajev az Udmurt Állami Tudományegyetem udmurt irodalom, Oroszország népeinek irodalma és újságírás tanszékének vezetője, docens; tagja az Oroszországi Írók Szövetségének, az Oroszországi Újságírók Szövetségének, Udmurtia Érdemes Tudósa.

UDMURT IRODALOM ÉS KRITIKA - A KÖLCSÖNHATÁS DIALEKTIKÁJA

Az udmurt irodalom létrejötte az oroszországi kritikai gondolkodásmód fejlődésének eredménye. Évszázadokba telt, míg a társadalmi tudatban megszilárdultak az olyan eszmék mint a Szentírás "másfajtájú" nyelvekre való fordításának lehetőségessége és szükségessége, minden nép jogosultsága arra, hogy lélekszámától függetlenül meglegyen a maga költészete, a nyelv és népköltészete önértéke.

A nemzeti irodalom - kialakultsági és fejlettségi szintjének megfelelően - maga differenciálódik műnemekre és műfajokra, és megteremti a kritikát mint önnön tudati formáját. Mivel a kritika egyenesen a közvéleményhez fordul és a közvélemény nevében szól s az irodalomelmélet és az esztétika eredményeire támaszkodik, benyújtja a számláját, sőt időnként feltételeket is szab az egész irodalmi folyamatnak és magának az írónak. Megjelenik az írói kritika és a kritikai próza. Kuzebáj Gerd vitája ellenfeleivel, különösen "Eljön az a nap" c. verse és A. Bagaj "Eljött az a nap" c. paródiája magában foglalja az irodalmi és kritikai viták alapproblematikáját az udmurt kritika fejlődésének kezdeti szakaszában. A hivatásos kritikát azzal a törekvésével együtt, hogy az irodalmat az aktuális szociális, sőt gazdasági problémák megoldásának rendelje alá, korrigálta az írói kritika, amely azt követelte, hogy vegye figyelembe az irodalomnak mint művészetnek a fejlődési törvényszerűségeit és sajátosságait. Az önnön jellegét vulgarizáló kritika ellensúlyozására Gerd saját elméletével állt elő, amely szerint "a kritika orvos", amelynek hozzáértéssel kell gyógyítnia az irodalom bajait.

A 30-as - 50-es évek szocialista realista irodalma a leglátványosabb és legnyilvánvalóbb példája a kritika direkt hatásának: tartalmazza mindazon klisék összességét, amelyeket az elmélet előírt a számára.

Kraszilnyikov és Flor Vasziljev munkássága viszont a múltféltben lévő korszaknak szóló kihívás volt. Az udmurt kritikusok fiatal nemzedékének, valamint a külföldi kritikusoknak és kutatóknak (Domokos Péter, Jean-Luc Moreaux) a támogatásával kikényszerítette a kritikából, hogy felülvizsgálja analitikai arzenálját és az írókhoz való viszonyát.

Az irodalom és a kritika örök dialógusban áll, amely hol a békés eszmecsere, hol a viharos szópárbaj, hol a rejtett vita formáját ölti fel.

FŐBB PUBLIKÁCIÓI

1. На подступах к реализму. Удмуртская литература, литературное движение и критика в 1917 - 1934 гг. - Ижевск: Удмуртия. 1979.
2. Араны егит муртъёс лыктозы (А жать подспеют другие). Критика. - Ижевск: Устинов: Удмуртия. 1986.
3. Времена литературы - времена жизни. - Ижевск: Удмуртия. 1992.
4. Чашъем нимъёс (Пораженные молнией) - Ижевск: Удмуртия. 1995.
5. Об "Истории удмуртской литературы" Петера Домокоша // Петер Домокош. История удмуртской литературы. Пер. с венг. Ю. Васовчик. Науч. ред. А. Г. Шкляев. - Ижевск: Удмуртия. 1993.
6. Панорама финно-угорских литератур. О книге Петера Домокоша "Формирование литератур малых уральских народов" // Вестник Удмуртского университета. 1994. № 7.